

Valtteri Puntti

KUORSALON URHEILUELÄMÄSTÄ JA MUUSTAKIN TOIMINNASTA

Kuorsalon saari sijaitsee Vehkalahden ja Virolahden pitäjien rajamailla, Vehkalahden alueella. Lähimmästä mantereen niemestä sen erottaa lähes kilometrin levyinen salmi. Salmien alitse kulkee Kuorsaloon puhelin- ja sähkökaapelitkin. Saari on ollut asuttu jo yli 400 vuoden ajan. Väestön elinkeinona on asutuksen alkua ajoista saakka ollut pääasiassa kalastus ja merenkulku. ~~Reippaat~~ Saaren reippaat purjehtijat kävivät paljon vaihtokauppaa Viron rannikon väestön kanssa ja veivät Viroon pääasiassa silakkaa ja toivat sieltä mm. viljaa ja perunaa. Vielä ^{kolmisenkymmentä} runsaat parikymmentä vuotta sitten omistivat kuorsalolaiset merenkävijät noin 20 jahtia ja kaljaasia. Noina aikoina alukset kuljettivat Helsinkiin pääasiassa halkoja ja hiekkaa, aikaisemmin myös nupukiviä. Suurin osa miehistä harjoitti talvisin verkkokalastusta. Oli myös "raasareiksi" kutsuttuja kalanvälittäjiä, jotka kävivät hevosillaan jäältä hailia ostamassa. Kalakuormat kuljetettiin sitten myyntipaikkoihin mantereen asutuskeskuksiin.

Kuorsalossa asui ennen ensimmäistä maailmansotaa noin 150-200 henkeä. Luotsilaitoksenkin palveluksessa oli Venäjän vallan aikana jopa 24 kuorsalolaista luotsia. Saaren asutus alkoi vähentyä Suomen itsenäistymisen jälkeen, kun siihen saakka hyvinkin vilkas merenkulkuliikenne Pietariin tyrehtyi. Siihen asti oli Kuorsalon luotseillakin ollut Pietariin kulkevissa rahtilaivoissa sekä venäläisissä sota-aluksissa runsaasti luotsattavaa. Kuorsalon luotsiasema lakkautettiin tarpeettomana v. 1958, jolloin se oli tullut toimineeksi saarella jo satoja vuosia.

Hiihtäminen oli saarelaisille sangen luonnollinen harrastus, sillä talviset kalastusmatkat jäätiköillä tehtiin pääasiassa sukilla, jolloin saatettiin perässä hinata verkoilla lastattuja kelkojakin. Tällaisissa olosuhteissa hiihtoharrastus kehittyi jo viime

vuosisadan puolella Kuorsalossa jopa kilpahiihtäntään.

SVUL:n Kymenlaakson piiritoimikunnan 20-vuotisjulkaisussa mainitaan, että Kuorsalossa pidettiin ensimmäinen hiihtokilpailu 24. 3. 1889, jolloin hiihdettävä matka oli 12 virstaa. Ensimmäisen palkinnon tässä kilvassa sai Aleksander Mäkelä, toinen oli Kristian Sipari ja kolmas niin ikään Kristian Sipari. Kaikki kolme palkinnon saanutta olivat oman saaren miehiä. Neljännen palkinnon hiihtänyt W. Husgafvel oli haminalainen. - Vuonna 1891 maaliskuun ^{30.}~~3.~~ päivänä pidetyssä hiihtokilpailussa Kuorsalossa 4 kilometrin matkalla oli parhaiden järjestys seuraava: 1) Matti Lommi, 2) R. Korjus, 3) Kristian Sipari. Kaikki hiihtäjät olivat kuorsalolaisia. - Haminassa 6. 3. 1892 oli kuorsalolainen Adolf Korjus neljäs 16 kilometrin matkalla.

Kuorsalossa v. 1895 pidetyissä hiihtokilpailuissa 6 kilometrin matkalla oli 10 kilpailijaa, joista kuorsalolainen Kristian Sipari oli kolmas ja Adolf Korjus seitsemäs.

Viime vuosisadan lopun nimekkäimmät hiihtäjät Kuorsalossa näyttävät sanomalehtiutisten perusteella olleen kaksi Kristian Siparia. Ainakin toinen heistä kävi useissa hiihtokilpailuissa oman saaren ulkopuolellakin ja saavutti kohtalaisia tuloksia. Toisen näistä Kristian Sipari -nimisistä miehistä hiihti talvella 1893 tammiolaisen Alfred Pitkäsen kanssa Suomenlahden poikki Viroon; matkaa kertyi noin 100 kilometriä.

Piirin 20-vuotiskertomuksen mukaan olisi laaksokuntamme ensimmäinen mäenlaskukilpailukin ollut Kuorsalossa. Tämä tapahtui 24. 3. 1889. Palkinnot jakautuivat seuraavasti: 1) Taavi Sipari, 2) Aleksander Mäkelä, 3) Aleks. Sipari. - Saman lähteen mukaan ensimmäinen kilpasoutu mainitaan niin ikään suoritettuna Kuorsalossa v. 1890 ja toisen kerran v. 1899.

Vuosisatamme ensimmäisellä kymmenluvulla perustettiin maakuntaamme useita uusia nuorisoseuroja sekä voimisteluseuroja. Kuorsalonkin nuoriso oli tässä ketjussa mukana, sillä saarelle perustet-

tiin nuoris⁹seura sekä voimisteluseura Saarenpojat. Saarelle rakennettiin myös seuratalo. Nuorisoseuran syntysanattlausuttiin v. 1903 ja voimisteluseuran v. ~~1908~~. 29.12.1907.

Voimisteluseura Saarenpojat otti perustamisensa jälkeen osaa myös silloisiin Kymenlaakson piirin järjestämiin seurojenvälisiin hiihtokilpailuihin, joissa hiihdettävä matka oli 10 kilometriä. Näissä kilpailuissa piti olla kustakin seurasta hiihtämässä 12 miestä, joista 10 parhaan tulos laskettiin. Tästä kuuluisasta "pokaalihiihdosta" kilpailtiin vuosina 1902-1910 Kotkassa, Haminassa, Inkeröisissä sekä kerran Summanjoen jäällä. Kun otetaan huomioon Kuorsalon suhteellisen pieni väestö, oli merkillepantavaa se seikka, että sieltä talvisin löytyi nuo 12 mittavaa hiihtäjää, jotka tuossa kisailussa tarvittiin. Olihan vastassa mm. koko Virolahden pitäjän käsittävä hiihtoseura Virolahden Sampo. Saarenpoikien joukkue pysytteli noissa kisoissa kärkipuolella. Kun Inkeröisissä hiihdettiin viimeistä edellisenä kerran pokaalista Kymen jäällä talvella 1909, oli silloin kilvassa mukana kahdeksan seuraa, siis 96 hiihtäjää. Voittoisan Virolahden Sammon jälkeen tuli toiseksi Saarenpojat. Yksityispalkintoja jaettiin kymmenen, joista Saarenpoikien edustajina Joos. Korjus tuli toiseksi, Aaro Mäkelä kolmanneksi ja Rudolf Mäkelä yhdeksänneksi. Tuosta kuulusta Kymenlaakson kiertosarvesta kilpailtiin viimeisen kerran v. 1910 Kotkassa, jolloin sen sai omakseen Virolahden Sampo. Tälläkin kertaa oli toisena Kuorsalon Saarenpojat. - Näissä vuosittaisissa kisoissa olivat Saarenpoikien näkyvimmat edustajat: Aleksander Korjus, Evert Mäkelä, veljekset Aaro ja Rudolf Mäkelä, Joos. Korjus, Eero Sipari, Evert Lommi ja Aaro Arvilommi. Vähän myöhemmän ajan hiihtäjä, kuorsalolainen Viljo Mäkelä edusti Saarenpoikia sekä Haminan Tarmoa useilla piirin edustusmatkoilla.

Kuorsalon Saarenpoikien kolmipäisestä hiihtäjäveljessarjasta Evert, Onni ja Arvo Mäkelästä sanotaan piirin kertomuksessa: Haminassa v. 1919 pidetyissä Suomen hiihtomestaruuskilpailuissa 30 kilometrin matkalla tuli mestariksi Onni Mäkelä. Samana talvena

hän saavutti 30 kilometrillä silloisen Kymenlaakson piirin ennätysten tasamaahiihdossa ajalla 1.38.03. Kymenlaakson piirimestaruuden v. 1920 niin ikään 30 kilometrin matkalla sai Arvo Mäkelä.

Veljessarjan vanhin, Evert, oli hyvinkin tunnettu hiihtäjä, ja hän oli edustamassa Kymenlaakson piiriä mm. siinä kolmimiehisessä joukkueessa, joka vuosina 1911 ja 1912 voitti SVUL:n piirikuntien keskeisen hiihdon, mieskohtaisen osuuden ollessa 30 kilometriä. - Kymmenen vuotta myöhemmin, vuosina 1920 ja 1922 nuorempi veli Arvo Mäkelä oli samanlaisessa kolmipäisessä hiihtäjäjoukossa, joka niin ikään saavutti Kymenlaaksolle voiton mainituissa piirikuntien välisissä hiihdoissa.

Kuorsalon kansakoulun ensimmäisen opettajan Forsgrénin aikana lukukautena 1895-1896 "kylä aivan uhkui ulos pursuavaa voimaa", sanotaan koulun 60-vuotiskertomuksessa vuodelta 1955. Koululla pidettiin tällöin jo iltamia, joissa esitettiin näytelmiäkin. Ennen pitkää saarella alettiin pitää myös yleisiä kesäjuhlia, joiden järjestämistä jatkettiin tiiviisti sen jälkeen, kun nuorisoseura oli perustettu v. 1903. Kun voimisteluseura Saarenpojat alkoi toimintansa v. 1908, laajeni nuorten toimintapiiri monipuolisemmaksi, voimistelun ja urheilun saadessa tällöin runsaammin jalansijaa. Tämän jälkeen vietettiin Kuorsalossa useina kesinä kahdetkin kesäjuhlat, toiset nuorisoseuran ja toiset voimisteluseuran nimissä. Siitä lähtien kesäjuhlien ohjelmissa oli aina mm. kolmiottelu, myöhemmin myös estejuoksu. Kilpasoutu, kilpapurjehdus haapioilla ja jopa ampumakilpailukin kuuluivat samoin noiden kesäisten juhlien ohjelmistoon.

Laivuri Aleks. Mäkelän kolme poikaa, Aaro, Rudolf ja Viljo olivat voimisteluseuran koossapitävät voimat. Rudolf Mäkelä oli voimisteluseuran johdossa talvisin, jolloin pidettiin harjoituksia kahdesti viikossa. Rudolf oli myös lahjakas moniottelija, joka suoritti vuonna 1912 Haminassa pidetyissä maisteri- ja kandidaattikilpailuissa urheilukandidaatin arvon.

Talvisin Kuorsalon nuoriso järjesti seuratalolla yleisiä il-

tamia, joissa oli varsin vaihteleva ohjelma, usein saatiin nähdä näytelmiäkin. Väkeä tuli noihin talvisiin illanviettoihin hiihtäen myös lähimantereelta sekä Tammion ja Kuutsalon saarista.

Tuosta pienestä, edistyksellisestä kalastajakylästä, Kuor-
salosta, on aikanaan lähtenyt opintielle useita kymmeniä nuoria.
Mainittakoon, että ylioppilastutkinnon suorittaneita on 12. Korkea-
kouluissa on suorittanut insinööriⁿtutkinnon 2, arkkitehti^{di}tutkinnon
2 ja ~~la~~adettikoulun on samoin käynyt 2; kansakoulunopettajiksi on val-
mistunut 6 ja alakansakoulun opettajiksi 2; aliperämieskoulun on käy-
nyt 8, perämieskoulun 4 ja merikapteeniksi on valmistunut 3.

Kalastuksen ja vanhanajan merenkulun muuttuessa kannattamattomaksi, on Kuorsalon nuorempi väestö vähitellen siirtynyt saarelta uusia toimialoja etsimään. Näin on saari autioitunut siinä määrin, että Kuorsaloon v. 1895 perustettu kansakoulu lopetti toimintansa oppilaiden puutteessa v. 1959. Aivan viime vuosina on saaren väestö edelleen vähentynyt, ja talvella 1966 siellä oli enää vain 18 henki^{keä}~~kiä~~ yhdeksän naista ja saman verran miehiä. Heidän keski-ikänsä oli yli 60 vuotta.

Kesälomiaan Kuorsalossa viettävää entistä Kuorsalon väestön sukujuurta saattaa saarella parhaana helleaikana olla jopa 150-200 henkeä. Asuttavia taloja on Kuorsalossa vielä yli 60, joista suurin osa on talvisin luonnollisesti autioina.

LÄHTEET

SVUL:n Kymenlaakson piirikunnan 20-vuotisjulkaisu vuodelta 1928.
Haminan Lehden vuosikerrat.

Kuorsalolaisen vakuutusvirkailija Viljo Mäkelän haastattelut.

Aarno Siparin kirjoittama ja heinäkuun 19. päivänä 1955 Kymen Sanomissa julkaisema Kuorsalon kansakoulun 60-vuotishistoriikki.

Kirjoittajan omat muistelmät vuosilta 1910-1915, jolloin hän ahkerasti vieraili Kuorsalossa sekä juhlissa että moninaisissa kilpailuissa.